

Kopija milostne podobe Marije Pomagaj v stranskem oltarju ljubljanske stolnice.

Tekst iz knjige Anton Vovk, V spomin in opomin, Osebni zapisi škofa Antona Vovka od 1945 do 1953
Ljubljana : Družina, 2008.
Uredil: Blaž Otrin

Izdano z dovoljenjem Nadškofije Ljubljana (avtorske pravice) ter založbe Družina.

Slovensko Marijino narodno svetišče

Bazilika Marije Pomagaj
in Frančiškanski samostan
Brezje 72, 4243 BREZJE
tel.: 04/537 07 00 · fax.: 04/537 07 50
www.marija.si · e-pošta: info@marija.si

Pridigal sem na Brezjah sam. Imel tudi pontifikalno mašo. Vernikov je bilo veliko zunaj, a vsi z obredi združeni. Med mašo je bila milostna podoba ob glavnem oltarju. Po maši smo jo prenesli v milostno kapelo, ko je bila preje pred glavnim oltarjem še kronana s pravo brezijansko krono. Z zahvalno pesmijo se je lepa slovesnost v kapeli končala.

Mnogi so izražali bojazen, da bo na Brezjah kdo podobo ukradel ali poškodoval. Prihajali so nasveti, naj ne bo stalno v oltarju, ampak le ob večjih slovesnostih, sicer naj jo pa še nadomešča podoba p. Blaža,⁶ ki je bila med okupacijo v brezijanskem milostnem oltarju. Jaz tega strahu nisem imel. Na Brezjah sem patrom samo dejal: »Vi ste čuvarji, čuvajte dobro!« Res, že prvo noč so podobo premenjali. A takoj drugi dan so prišli verniki s prošnjo in zahtevo, da mora biti v oltarju prava podoba, ustregli so in vse govorice in strah za pravo podobo je zginil.

Množice romarjev so se na Brezje potem še pomnožile. Samo v eni gostilni je včasih na Brezjah mogoče bilo v poletju 1947 dobiti kaj pijače, v vlakih je bila neznozna gneča, večkrat so nagnali vse romarje v Ljubljani v zadnje vozove in so jih pustili enostavno v Ljubljani, v avgustu so dajali samo določeno število vozovnic za Otoče, razglasili so po Dolenjskem, da se vozovnice za Otoče sploh ne dajejo. Pa kljub temu so se vozili romarji do drugih postaj in romali so zlasti peš, z vozovi in kolesi. Pomočnice naš narod ne bo zavrgel do zadnjega diha.

Tudi v ljubljanski stolnici se obisk pri enaki podobi Marije Pomagaj ni prav nič zmanjšal. Takoj prvi večer 15. junija sem imel sam slovesne pontifikalne litanije pred to podobo. Enako kakor prej se vrstijo sv. maše, enako

⁶ Blaž Farčnik (Ljubljana, 6. 3. 1879 – Trogir, Hrvaška, 29. 12. 1945), OFM, akademski slikar, med drugim je poslikal cerkev v Novi Štifti na Dolenjskem, ter več slik na platnu.

hodijo verniki molit in enako, ali še bolj so obiskane zlasti nedeljske večerne litanije. Potrebe duš so še velike, stiske časov hude, pa pravo zaupanje ne odneha.

Na Brezjah je bilo zlasti veliko romarjev ob velikem šmarnu. Pa je ponoči ugasnila električna in ko je bila zopet zasvetila, so bili natrošeni listki s protidržavno vsebino. Takoj je nastopila oblast in OZNA je napravila hudo preiskavo v samostanu. Odnegli so mnogo denarja od naročenih maš in pri p. Bonaventuri⁷ so našli star revolver, katerega je res hranil brez potreb. Gardijana p. Bogdana Markelj⁸ in p. Bonaventura Resnana - zlatomašnika - so zaprli in sedela sta dva meseca, končno sta pa bila brez obravnave izpuščena. Koliko govorjenja je nastalo. Koliko obdolženja v časopisih. Pa tudi to ni odvrnilo vernikov od romanja.

Sam bi bil rad šel opraviti duhovne vaje na Brezje o vseh svetih, ko se drugače ne morem odtrgati od opravil. Pa namenoma nisem hotel iti na Brezje. Lahko bi oblast mislila, da sem šel zasliševati oba patra, kako je bilo v zaporu, ali pa bi kdo dejal, da sem šel tja dati navodila za bodočnost. Vsak lahko roma, sam ne smem ... Podal sem se v Škofjo Loko, kjer me je lepo sprejela mati Ana pri oo. kapucinih.

⁷ Bonaventura Resman (Podbrezje, 25. 9. 1874 – Ljubljana, 6. 2. 1957), OFM, med vojno bil na Viču, po koncu vojne odšel na Brezje, zaprt od 15. 8. do 15. 10. 1947.

⁸ Bogdan Markelj (Podbrezje, 13. 12. 1896 – Brezje, 2. 1. 1971), OFM, med vojno bil v Novi Štifti na Dolenjskem od koder je pomagal pri upravi župnije Loški Potok, od leta 1947 bil na Brezjah, zaprt od 15. 8. do 15. 10. 1947.

PRENOS MILOSTNE PODOBE MARIJE POMAGAJ NA BREZJE

Škof Anton Vovk sprejema Marijo Pomagaj na Brezjah 15. junija 1947.

Prenos milostne podobe Marije Pomagaj na Brezje¹ se je vršil v nedeljo, 15. junija 1947.

Med vojsko je bilo že veliko govorjenja, kako slovesno se bo morala vračati Marija Pomagaj nazaj na Brezje po končani vojski. Izvršilo se je to manj slovesno na zunaj, pa jako iskreno in prisrčno.

Že ob malem šmarnu 1945 je bilo določeno, da se podoba vrne. Zato se takrat to ni zgodilo, ker Brezjani niso hoteli podpisati obljube, da bodo prenehali v samostanski dvorani s plesi. Nekateri so bili zlasti prve čase osvoboditve na Brezjah jako divji in so celo to pozabili, da je bil ves razvoj Brezij v vsakem oziru odvisen samo od božje poti.

Romarji so pričeli oblegati Brezje zlasti v letu 1946. Z vlaki, z vozovi, peš in kolikor so bili na razpolago avtobusi; vse je vozilo romarje k Mariji. Mnogi so izpolnjevali dane obljube. Premnogi so pa na Brezjah jokali in se bridko pritoževali, zakaj ne najdejo tam prave podobe Marije Pomagaj. Tudi prava podoba v Ljubljani ni bila nikdar brez obiskovalcev, a romarji iz podeželja in zlasti iz Štajerske so romali le na Brezje.

Težko je bilo odločati. Ljubljčanji so želeli podobo ohraniti v stolnici in so zahtevo krepili s tem, da je dosti obiskana, da je vendar v središču Slovenije, da na Brezjah v gostilnah še ni postrežbe za romarje, da jo je treba nad vse slovesno prenesti itd. Nekateri so se tudi bali, kako bo stolnica gospodarsko prizadeta, če ne bo več milostne podobe in ne bo mogla zadostiti vsem kričečim potrebam, drugi so že očitali, da stolnica milostno podoba zadržuje zaradi darov.

¹ Ob okupaciji so Nemci pregnali frančiškane iz Brezij. Ti so s seboj skrivaj vzeli milostno podobo Marije Pomagaj, namesto nje pa dali kopijo. Odpeljali so jo v Trsat, v maju 1943 pa jo prenesli v Ljubljano. Tu je gostovala v stolnici na oltarju sv. Dizme.

Zmenili smo se s stolnim kapitljem in oo. frančiškani, da se izvrši prenos v nedeljo, 15. junija, ko je sv. Vid, patron cerkve na Brezjah. Trdno se je bilo treba držati datuma. Prezirati je bilo treba anonimna pisma, molčati k pismeni prošnji s podpisi ljubljanskih Marijinih družb (s podpisi voditeljev, ki niso upali tega prepričati, da se ne zamerijo!) in pametno je bilo treba odpraviti s pojasnili par deputacij, ki so odšle povsem drugačnega mnenja, kot so pa prišle. Bilo je pa tiste dni težko. Slovo od Matere je pač težko! Prvotno je bil načrt, da bi imeli pred milostno podobo v Ljubljani pred prenosom še obnove. Zlasti za moške. Ker so se pa vse obnove in še posebej za moške ob cvetni nedelji, ki so se vršile v stolnici v postnem času, jako dobro obnesle, smo se poslovili od Marije le s tridnevnicco. Verniki so pa zadnje dni itak naravnost stolnico oblegali.

V četrtek zvečer je govoril misijonar Pohar,² v petek zjutraj prof. dr. Vilko Fajdiga, v petek zvečer prof. dr. Janez Oražem,³ v soboto zjutraj stolni kanonik Jožef Šimenc, v soboto zvečer jaz. Cerkev je bila pri vseh govorih res polna. V soboto zvečer je pa doživela stolnica tako navdušenje za Marijo kot še nikdar. Bilo

² Alojzij Pohar (Hrastnik, 19. 5. 1887 – Ljubljana, 17. 12. 1974), lazarist, med vojno v Kosovski Mitrovici, leta 1947 se vrne v Ljubljano.

³ Janez Oražem (Runarsko, 18. 10. 1919 – Ljubljana, 12. 8. 1994), od leta 1940 poučeval verouk na ljubljanskih gimnazijah, od 20. 5. do 6. 8. 1945 zaprt, pomagal pri uredništvu Oznanila in v stolnici.

je v stolnici in njeni okolici toliko vernikov, da je bila vsa Ljubljana pod vtisom teh poslovnih pobožnosti. Verniki so prepevali tudi zunaj cerkve Marijine pesmi, da se je razlegalo daleč po Starem trgu in so petje slišali bolniki v sanatoriju »Emona« na Komenskega cesti. V stolnici je kar valovilo. Na vse stranske kore so verniki kar udrli. Ko sem pridigo dokončal, sem z veliko težavo prišel po stranskem koru, preko škofije in po cesti do stolne zakristije. Nameravane pete litanije pred milostno podobo smo spremenili v tihe ker so se nam verniki v gneči smilili. Po litanijah smo prenesli milostno podobo na veliki oltar. Tam smo ji odvzeli krono, ki je bila nova že v Ljubljani za časa Marijinega begunstva. S to krono smo kronali kopijo, ki je bila slovesno blagoslovljena in prenešana v oltar sv. Dizme. Milostna podoba je ostala na glavnem oltarju in so jo bogoslovci čuvali. Vsaj saj so nekateri hoteli jemati slovo z dotikanjem podobe. Celi dve uri je profesor dr. Oražem stal na prižnici po končani slovesnosti, da je dirigiral ljudi, kako naj odhajajo samo skozi dve zakristiji, da ne bo nesreče. Pri vhodih so pa hodile še vedno nove trume po slovo. Molili in peli so verniki neprestano. Pete litanije so se

kar vrstile. Pred polnočjo so prihajali mnogi možakarji. Nekateri tudi iz gostiln. Nekdo je priznal, da že davno ni molil rožnega venca, ta večer ga je pa prišel molit z družbo iz gostilne.

O polnoči je škofijski tajnik Franc Mervec prenesel milostno podobo v škofijsko kapelo. Drugo jutro je škofijski tajnik Stanko Lenič pred to podobo maševal, ob uri, ki jo nismo razglasili, smo se pa odpeljali na Brezje, dekan Kimovec, provincial OFM Tavčar Teodor,⁴ kustos provincije OFM Roman Tominc, tajnik Slapšak⁵ tajnik Lenič in jaz. Ko smo se premaknili iz škofijskega dvorišča, je zapel in pel šenklaški veliki zvon. S tem je vedela Ljubljana za uro, kdaj odhaja Pomočnica.

Premnogi Ljubljčanji so molili do polnoči v stolnici, potem so pa šli peš na Brezje.

Prizori na Brezjah so bili ganljivi. Samo verski list Oznanilo je prinesel kratko obvestilo, da bo od 15. junija dalje prava milostna podoba zopet na Brezjah. Ni bilo izdano nobeno vabilo na slovesnost, pa vendar, veličastno je bila Marija sprejeta. Sprejeli so jo posebno Gorenjci in vsa ljubezen do nje je bila izražena v solzah. Skozi množico smo se med pritkavanjem zvonov peljali na samostansko dvorišče, da smo tam izstopili in stopili s podobo takoj v sprevod. Vsi verniki so tiho mahali z belimi robci in na glas jokali. Le tu in tam se je med jokom izvil goreč klic »Marija«. Tako prisrčnega pozdrava, ki je v solzah spričeval tolike bolečine in tako prisrčno zaupanje, Marija na naši zemlji še ni bila deležna.

Ko smo vstopili v natlačeno polno cerkev, je tudi vsa cerkev mahala Mariji v pozdrav z belimi robci. Pokvaril je pa veliko brezijanski pevski zbor, ki je pričel peti umetno pesem, dasi je bilo izrecno naročeno, da Marijo sprejme ljudska pesem.

⁴ Teodor Tavčar (Selca nad Škofjo Loko, 23. 11. 1883 – Ljubljana, 1. 12. 1958), OFM, od leta 1919 do 1947 župnik na Viču, od leta 1940 do 1947 kustos provincije, leta 1947 izvoljen za provincijala in takoj zatem zaprt (od 19. 8. 1947 do 1. 11. 1949). Prim. Poročila slovenske frančiškanske provincije sv. Križa, 1958, št. 10, str. 121.

⁵ Božidar Slapšak (Radovljica, 16. 10. 1917), od leta 1943 kaplan v Šentjerneju, od 17. 1. 1946 do 3. 2. 1947 zaprt, nato škofijski tajnik do 23. 12. 1948, ko bil zopet zaprt do 23. 4. 1955.